

De Joodse Nakba

door Stef Schagen

In de zomer reageerde een goede kennis van mij op mijn oude jeugdvriend Oscar Lohuis tijdens diens polemieken met Henk Fontein op CIP over Israël: "Hoe verklaart u de duistere kant van de geschiedenis van het zionisme? Het 'Belofde Land' was niet leeg, in 1880 woonden er een kleine half miljoen mensen, 95% Arabieren. In 1947 woonden er 1,2 miljoen Arabieren. Meer dan de helft (750.000) daarvan is in de jaren 47-49 gevlucht of verdreven. Van 600.000 Arabieren zijn de achtergelaten huizen geplunderd door Joden. 500 Arabische dorpen zijn door de Israëli's verwoest om te voorkomen dat de bewoners zouden terugkeren. Was dat nou Gods plan met 'zijn volk'?"

Joodse Nakba

Waarom wordt niet genoemd dat in dezelfde tijd 870.000 Joden uit de Arabische landen zijn verdreven waar zij al 2000 jaar woonden, wat bekend staat als de Joodse Nakba, waarom het vandaag, op 30 november, in Israël Vluchtelingendag is? Er zijn overigens twijfels bij het Palestijns narratief dat stelt dat Israël eropuit was de Arabieren te verdrijven. Arabische landen hebben Israëls bestaan maar moeilijk kunnen aanvaarden. Is dat ooit anders geweest? Haman, Hitler, Hamas.

Maar belangrijker: Was het nou Gods plan met 'zijn nieuwe volk', de Kerk, dat zij de Joden eeuwenlang systematisch zou onderdrukken? Was het Gods wil dat zij nooit de weg naar haar oudere broer zou vinden maar die van het erf zou verjagen? Als het Joodse volk in de wereld heeft geleden, dan is dat wel door de christelijke Kerk, in christelijk Europa. Het kruis werd het zwaard van de Kerk in plaats van de plek van de verzoening, en de uitspraken van de Kerkvaders die als helden te boek staan in haar geschiedenisboeken, legden de basis. Uitspraken die worden verzwegen in de klaslokalen van de theologie.

Kerkvaders

Kerkvaders als Tertullianus en Barnabas hielden het in de 2e en 3e eeuw nog bij het theologisch dispuut. Jodenhaat komt pas op gang met Chrystostomos, die in de 5e eeuw van leer trekt tegen christenen die relaties met Joden hebben en Joodse gebruiken omarmen.

Dr. A.J. Visser pende in 1955: "Chrystostomos ziet het Jodendom als een dodelijke bedreiging voor de Antiocheense gemeente en de hartstocht van zijn preken is dan ook naar rato. Wanneer wij ze thans lezen, wordt ons ethisch gevoel onaangenaam getroffen door de felle jodenhaat, die we van een vrome kerkvader niet zouden verwachten. We hebben hier een patristisch prelude op gedachten, die uiteindelijk hebben geleid tot het Nazi-antisemitisme."

Werner Keller citeert Chrystostomos: 'Bij de ellendige en rampzalige Joden', vermaant Chrystostomos op een vooravond van het Loofhuttenfeest, 'begint juist nu een hele reeks feestdagen met hoorngeschal, loofhutten en vastendagen. En nu gaan velen der onzen daarheen om deze ceremoniën aan te gapen, terwijl menigeen zich zelfs niet ontziet aan de feestelijkheden en dat vasten rechtstreeks deel te nemen! ... Ik weet maar al te goed dat velen de Joden hoogachten en hun ceremoniën als heilig beschouwen. Daarom haast ik mij deze verderfelijke opvatting met wortel en tak uit te rukken'.

Chrystostomos bestempelde synagogen de toevluchtsoorden van boze geesten: 'Wanneer iemand deze een bordeel, een plaats van zonde, een toevluchtsoord des duivels, een burcht van satan, een verderf voor de ziel, een gapende afgrond van ieder onheil of wat dan ook noemt, dan zegt hij nog steeds minder dan zij verdienen!' (Keller, p.113)

Hiëronymus, die de Latijnse Vulgaat pende, de gezaghebbende vertaling van de RKK, noemde de Joden "trouweloze inwoners van Jeruzalem die de dienaren Gods en vooral de Zoon van God hebben vermoord, een ongelukkig volk dat, ook al beweent het de puinhopen van zijn tempel, nochtans geen medelijden verdient nu van de Olijfberg het teken des kruizes straalt. Wanneer Hiëronymus, "die door Joodse leraren was onderricht en van hen de 'Hebreeuwse waarheid' van de bijbel leerde, op een dag vanwege zijn joodse studies ketterij wordt verweten, verklaart hij: 'Als het nodig is de enkeling en het volk te verachten, dan verafschuw ik de Joden met een onuitsprekelijke haat'." (Keller, p.114).

In diezelfde 5e eeuw was Augustinus milder en sprak het verwijt "godsmoord" en geweld tegen hen tegen. Maar ook Augustinus schreef een polemische verhandeling tegen de Joden, "Tractatus adversus Judaeos". 'De Judeeërs in hun vernedering', zo schrijft hij, 'zijn getuigen van hun ongelijk en van onze waarheid'. In zijn beroemde werk City of God (De Civitate Dei) wijst hij de Joden een plaats buiten de christelijke samenleving en haalt Psalm 59:12 erbij om op te roepen tot hun verbanning: "Dood hen niet, ... doe hen door uw macht omdolen, stort hen neder, o Here, ons schild". Wie Yad Vashem binnenloopt vindt het pijnlijk op een banner aan het begin.

Gevolg

Professor Karl Thieme merkt op: "Dat van dergelijke schimpende taal uit de mond van kerkelijke autoriteiten de weg naar het verbranden van synagogen niet ver was, spreekt

vanzelf. Had de joodse geschiedschrijver Heinrich Gratz ongelijk, toen hij de vorige eeuw schreef: 'Deze geloofsbelijdenis van Jodenhaat bleef niet de eigen mening van één schrijver, maar werd tot een orakel voor het gehele Christendom, dat de geschriften van de als heiligen vereerde kerkvaders als evenzovele openbaringen slikte. Deze geloofsbelijdenis heeft later koningen en gepeupel, staatslieden en monniken, kruisvaarders en herders een wapen tegen de Joden in de hand gegeven, hen martelwerktuigen laten uitvinden en brandstapels laten aanleggen'. (Keller, p.113, 114).

Jezus huilde

Je zou denken: Waren ze Romeinen 11 vergeten? Wanneer je het leest, denk je aan de woorden van Jezus die huilde om Jeruzalem met diepe emotie en affectie: "Jeruzalem, Jeruzalem, dat de profeten doodt, en stenigt, wie tot u gezonden zijn, hoe dikwijls heb Ik uw kinderen willen vergaderen, gelijk een hen haar kuikens. Zie, uw huis wordt aan u overgelaten." (Matt.23:37-38). Ik denk aan Paulus die schreef: "ik heb een grote smart en een voortdurend hartzeer. Want zelf zou ik wel wensen van Christus verbannen te zijn ten behoeve van mijn broeders, mijn verwanten naar het vlees; immers, zij zijn Israëlieten, hunner is de aanneming tot zonen en de heerlijkheid en de verbonden en de wetgeving en de eredienst en de beloften: hunner zijn de vaders en uit hen is, wat het vlees betreft, de Christus, die is boven alles, God, te prijzen tot in eeuwigheid! Amen. (Rom 9:2-5)

Wat een liefde voor het Joodse volk klinkt in zijn woorden en in de tranen van Jezus.

Vluchtelingendag

Vandaag viert Israël haar Vluchtelingendag. Gister verscheen in het nieuws dat 3000 Ethiopische Joden toestemming hebben om naar Israël te emigreren. Natuurlijk levert dat sociaaleconomische problemen op vanwege het politieke conflict. Het is nooit anders geweest. Maar God gaat door. Zijn profetisch programma is niet gestopt: "Vrees niet, Ik ben met u; van het oosten zal ik uw kroost doen komen, van het westen u vergaderen; ik zal tot het noorden zeggen: Geef op! tot het zuiden: Houd niet terug! Breng mijn zonen van verre, mijn dochteren van het einde der aarde" (Jes.43:7-8).

Het gebeurt. Want God verlangt naar Zijn volk, Zijn Efraïm, en wij kunnen het niet tegenhouden: "Is Efraim mij een lievelingszoon, een troetelkind dat ik, zo vaak ik van hem spreek, gedurig weder aan hem denken moet? Daarom is mijn binnenste over hem ontroerd, Ik zal Mij zeker over hem ontfermen, spreekt de Heer (Jer.31:20).

Dat het volk terugkeert is een profetisch teken dat de Messias gaat komen. Lucas 21:24 is bijna vervuld.

Shalom chevareim.